

**Naumann, Horst (Hrsg.): Das große Buch der Familiennamen.
Alter, Herkunft, Bedeutung.
Niederhausen/Ts.: Falken, 1994. 320 S.**

A Német Nyelvtudományi Társaság támogatásával 1994-ben napvilágot látott Horst Naumann 1989-ben közzétett családnévszótárának átdolgozott, kibővített változata, melyet 1999-ben változatlan formában a Bassermann Verlag is megjelentetett. Az új névszótár 9500 családnevet és további 5000 névváltozatot tartalmaz, míg az 1989-es névszótárban csak 3500 családnevet és 4000 névváltozatot találunk. A könyv külön fejezetben 2310 helységnévből álló névjegyzéket is közlétesz. Ezekből a helységnevekből családnevek jöttek létre. (297–314). Az új kötetet ismert névkutatók írták: Horst Naumann, Volkmar Hellfritsch, Johannes Schultheis. A szláv alapokra visszamenő nevek közlését Walter Wenzel vállalta. A kötetbe bedolgozták az időközben elhunyt Gerhard Schlimpert kéziratának anyagát is.

A családnévszótár bevezető része szól a családnevek kialakulásának történetéről (7–12), a nevek jelentéséről (13–29), a különböző társadalmi rétegek névadási szokásairól (51–57), a családnevek táji és korszakankénti sajátosságairól (39–50). A kötetben igen sok szláv alapra visszamenő családnévvvel találkozhatunk. Ez a tény azzal magyarázható, hogy a névanyag a jelenlegi Németország keleti részéből valamint középnémet nyelvterületről származik. A kiadványban szó esik az új névjogi kérdésekről is (58–64), de például a kettős családnevek használatának vitás kérdéseire nem kapunk választ. A mű legterjedelmesebb és egyben legfontosabb fejezete a szótári rész (6–296). A neveket a kötet ábécérendben tárgyalja. A névcikk elején a családnév leggyakoribb írásbeli változata szerepel, majd a névhez tartozó hangtani és írásváltozatok következnek. A legtöbb esetben a névadatokat évszámmal együtt közli a szótár a forrásban szereplő eredeti írásváltozatokkal. A névadatok forrásának helyére utalásokat sehol sem találunk, ami a kötet tudományos értékét jelentősen csökkenti. Úgy tűnik a családnevek elterjedését sem vizsgálták a szerzők kellő körültekintéssel. A névmagyarázatoknál a legfontosabb adatok közlésére szorítkoztak. Több névfejtési lehetőség esetén csak a legmeggyőzőbb változatot adják meg. A szótár különböző jelekkel jelöli a családnevek között fennálló kapcsolatokat. A kötet végén megtaláljuk a felhasznált rövidítések jegyzékét (315–316), valamint a felhasznált névszótárak és szótárak bibliográfiai adatait. Ezek sajnos csak másodlagos források. Az elsődleges források adatainak közlésétől talán terjedelmi okok miatt álltak el a szerzők. Horst Naumann nagy családnévszótárát így valószínűleg a tudományos népszerűsítő szakirodalom kedvelői fogják majd használni mindaddig, amíg egy újabb átdolgozott kiadásban az elsődleges források adatai is napvilágot látnak.

Uwe Hinrichs (Hrsg.): Handbuch der Südosteuropa - Linguistik.

Slavistische Studienbücher. Neue Folge 10. Harrassowitz Verlag: Wiesbaden, 1999.
1079 S.

Uwe Hinrichs szerkesztésében megjelent kézikönyv a délkelet - európai nyelvészeti kutatások 1989 utáni helyzetéről nyújt áttekintést. A terjedelmes műben az általános nyelvtudomány, névtudomány eredményein kívül a nyelvtudománnyal kapcsolatban álló humán tudományok eredményei is helyet kapnak.

A szerzők ezt a könyvet Gustav Weigand professzor (1860–1930) emlékére jelentették meg, aki 1896–1924 között Lipcsében tanszékvezetőként a délkelet - európai nyelvészeti kutatásokat vezette és mind a romanisztikában, mind a szlavisztikában jelentős eredményeket ért el.

Lipcsében, a Szláv Nyelvek Intézetében Uwe Hinrichs irányítja jelenleg a délkelet-európai nyelvészeti kutatásokat. A kötetben a következő fő fejezeteket találjuk: A délkelet - európai nyelvészeti és kultúrtörténeti kutatások eredményei és feladatai (1–66); A délkelet - európai nyelvészeti kutatások elméleti kérdései (67–210); Délkelet-Európa nyelvei (211–428); Délkelet - Európa nyelveinek egymásra hatása (429–760); Névkutatás Délkelet - Európában (761–802); Délkelet - Európa történelme, kultúrája. Népcsoportok Délkelet - Európában (803–1048). A művet névmutatók zárják (1049–1076).

Az enciklopédia munkálataiban 15 ország 39 szerzője vett részt. Ebből 19 szerző Németországot, három pedig hazánkat képviseli. A magyar szerzők közül Hazai György a török nyelv, Schubert Gabriella pedig a magyar nyelv hatását vizsgálja a Délkelet - Európa területén élő népek nyelvére.

A „Névkutatás Délkelet Európában” fejezetben Liljana Dimitrova – Todorova a bolgár névkutatás eredményeiről, Trajko Stamatovski Makedóniában, Svetozar Stijović Szerbiában, Wolfgang Dahmen Romániában, Vincze László pedig Magyarországon folyó kutatásokról számol be. A kézikönyvet melegen ajánlom Délkelet-Európa kultúrája, nyelvei iránt érdeklődő hazai szakembereknek.

VINCZE LÁSZLÓ